

Træk af Flagspættens Ynglebiologi.

Af V. HOLSTEIN.

I Sommeren 1944 benyttede jeg Lejligheden til i min Have — eller rettere sagt i den til Jægerspris Skovridergaard hørende Have — at iagttage et Flagspættepars Ynglevirksomhed i ca. 50 Timer i Tiden fra Redebygningens Begyndelse indtil Tidspunktet for Ungernes Udflyvning, og i det følgende fremlægges Resultatet af disse Iagttagelser ud fra den Tro, at saadanne Iagttagelser vil kunne paaregne en vis Interesse, da der mig bekendt endnu ikke i den danske ornithologiske Litteratur findes offentliggjort ynglebiologiske Data vedrørende Flagspætten (*Dryobates major* (L.)).

Selvfølgelig maa man ikke opfatte efterfølgende Skildring som en afsluttet Fremstilling af Flagspættens Ynglebiologi — at drage almengyldige Slutninger ud fra Iagttagelser vedrørende et enkelt Ynglepar er som bekendt en farlig Sag —, men kun som et løseligt Rids af det Billede, som fortsatte Iagttagelser af mange Par vil kunne faa til at træde fuldkommen klart og tydeligt frem.

Skovridergaardens ca. 1 ha store Have, som indeholder mange gamle Træer — baade Frugttræer og almindelige Skovtræer saasom Bøg, Eg, Lind og Poppel m. v. —, grænser mod Syd og Vest op til Skoven Slotshegnet, mod Øst til en ca. 2 ha stor, firkantet Mark, som paa de tre andre Sider er indrammet af Skov (Slotshegnet mod Syd og Kohaven mod Øst og Nord), medens endelig Havens Nordgrænse dannes af Skovridergaardens Bygninger og Gaardsplads. Paa Grund af den intime Forbindelse, som Haven saaledes har med de omliggende Skove, er det paa alle Aarstider en almindelig Foreteelse at se Flagspætter færdes i dens Træer; men skønt jeg har beboet Skovridergaarden i 15 Aar, er det dog ikke tidligere sket, at et Par har slaaet sig ned for at yngle inden for Havens Grænser. Først den 14. Maj 1944 opdagede jeg, at dette var Tilfældet. Da jeg ved 13-Tiden (her som overalt i denne Artikel svarer Tidsangivelserne til dansk Sommertid, hvilket vil sige, at de skal reduceres med 1 Time for at komme til at svare til dansk

Normaltid) passerede et gammelt Æbletræ, hørte jeg Banken og opdagede derved, at en Spættehan arbejdede paa et Redehuls Tildannelse ca. 4 m oppe paa Stammens Østside. Paa dette Tidspunkt var Hullet kun godt og vel markeret; men Arbejdet skred rask fremad, saaledes at den arbejdende Fugl hen under Aften kunde have Hoved, Hals og noget af Forkroppen inde i Hullet. Baade Han og Hun arbejdede skiftevis paa Redehullets Tildannelse, men Hannen var dog langt den flittigste. Ved et Eftersyn foretaget Kl. 20 saa jeg en Fugl forlade Redehullet, uden at det dog lykkedes mig at konstatere, hvem af de to Mager det var.

Paa Grund af det bemærkelsesværdigt sene Tidspunkt, paa hvilket dette Par paabegyndte Tildannelsen af deres Redehul, er der Grund til at tro, at et tidligere Yngleforsøg paa en eller anden Maade maa være slaaet fejl. Normalt skulde Parret den 14. Maj have haft enten stærkt rugede Æg eller spæde Unger. Saaledes kan jeg oplyse, at jeg den 21. Maj 1943 i Jægerspris Nordskov fandt to Flagspættereder, som indeholdt Unger. I den ene Rede var Ungerne saa spæde, at en af de gamle Fugle til Stadighed opholdt sig hos dem, hvorimod de i den anden antagelig var halv vokne, at dømme efter deres højrostedede og kraftige Skræppen.

Da jeg næste Dag, den 15. Maj, tilsaa Spætternes Arbejdsplads ved 19-Tiden, opdagede jeg, at Tildannelsen af et nyt Redehul nu var blevet paabegyndt paa Nordsiden af Æbletræets Stamme ca. 1 m højere oppe, end det første Redeanlæg fandtes. Ved min Ankomst arbejdede Hannen paa dette nye Hul, som allerede var ca. 5 cm dybt; men lidt efter hoppede han baglæns ned ad Stammen til det oprindelige Hul og gav sig nu til at uddybe dette, saa endnu var det altsaa ikke afgjort, hvilket af de to Huller der skulde foretrækkes. Medens Hannen arbejdede paa det først paabegyndte Hul, kom Hunnen flyvende til Redetræet, og Kl. 19¹⁵ fløj begge Fuglene ind i Slotshegnet for ikke at lade sig se mere den Dag.

Den 16. saa jeg ved flygtige Besøg intet til Spætterne, og den 17. var jeg overhovedet ikke i Haven; men den 18. havde jeg atter Lejlighed til at beskæftige mig med Parrets Virksomhed, som vist sig at være ret mærkelig, idet der nu blev arbejdet paa ikke mindre end 3 Redehuller, nemlig dels paa de

to i Æbletræet og dels paa et, der samme Dag var blevet paa-begyndt paa Vestsiden af et gammelt Graapærretræ, som vokser ca. 20 m Øst for Æbletræet. Tilsyneladende blev der arbejdet flittigst paa det nordvendte Hul i Æbletræet, idet baade Han og Hun var ret ivrige her, hvorimod de to andre Huller kun blev skænket forholdsvis ringe Opmærksomhed, selv om de begge blev besøgt flere Gange i korte Perioder. I det hele taget syntes Parrets Redebygningsaktivitet ikke at være særlig stor denne Dag, og flere Gange forlod begge Fuglene Haven for længere Tid.

Een Gang blev jeg Vidne til en Parring, som forløb paa følgende Maade: Hannen sad og arbejdede paa det nordvendte Hul i Æbletræet, da Hunnen, som opholdt sig i en gammel Pyramidepoppel ca. 25 m borte, pludselig gav sig til at skrigе jif, jif. Øjeblikkelig standsede Hannen sit Arbejde, sad lidt og spejdede og fløj derpaa hen i en Hæg, som vokser midtvejs mellem Redetræet og Pyramidepoppelen. Til dette Træ kom nu ogsaa Hunnen flyvende og anbragte sig paa tværs af en vandret Gren. Straks blev hun beføjet af Hannen, og Parringen fandt Sted. Under denne var Hannen tavs, medens Hunnen skreg ret lavmælt. Selve Parringen varede kun 2-3 Sekunder; men efter denne blev Hannen i nogen Tid siddende eller rettere sagt hængende med udbredte Vinger paa Siden af Hunnen, hvor han var drejet ned, da Parringen foregik. Til Slut fløj han bort med en underlig flagrende Flugt, hvorunder Vingerne pegede skraat opad.

Den 19. var jeg ikke i Haven; men om Morgenen den 20. konstaterede jeg, at Parret eller rettere Hannen — thi at det er ham, der bestemmer Redehullets Plads, nærer jeg ikke Tvivl om — nu havde afgjort, at Redeanlægget i Graapærretræet skulde udvides til den endelige Rede. Grunden til denne Beslutning skyldtes sikkert, at Æbletræets Ved havde vist sig at være for haardt at arbejde i, hvorimod det valgte Sted paa Graapærretræet viste sig at være fortrinligt egnet til Formaålet. I sin Tid er en stor Gren blevet savet af Træet, og ved sit Fald har denne Gren flækket en ca. 25 cm bred og 40 cm lang Skal af Stammen, og det var midt paa denne Flade, hvis Ved var ganske tørt, at Redens Indgangshul var blevet paa-begyndt. Selv om dette tørre Stammeved var haardt at

hugge igennem, saa havde Spættehannen dog gjort rigtigt Bestik, thi 4-5 cm inde viste Veddet sig at være fuldstændig rødmuldet og som Følge deraf meget let at arbejde i. Redehullet sad 3,8 m over Jorden.

Allerede om Eftermiddagen var Hullet blevet saa dybt, at kun den yderste Spids af Fuglens Hale kunde ses, naar den arbejdede paa dets Bund. Hvert Øjeblik trak den arbejdende Fugl, som i langt den overvejende Del af Tiden var Hannen, sig baglæns ud af Hullet med Næbbet fuldt af Huggespaaner, som den befriede sig for ved et Kast med Hovedet, hvorefter den atter dykkede ned i Redehullet.

Den 21. var Hullet Kl. ca. 11 blevet saa dybt, at Fuglen kunde sidde inde i det og arbejde. Naar Huggespaanerne nu skulde kastes ud, maatte Fuglen kravle op til Indgangshullet, hvorigennem den saa jog Hovedet ud, og ved et Kast af dette skaffede den sig af med den Næbfuld, som den havde hentet op fra Redehullets Bund.

Den 21. iagttog jeg med et Par Afbrydelser Parrets Virksomhed fra Kl. 12⁴⁰ til Kl. 20⁰⁵, og nedenstaaende gengives de Optegnelser, som jeg gjorde paa Stedet, medens jeg ganske aabenlyst sad ca. 20 m fra Redetræet, hvilket ikke i mindste Maade generede Parret:

Kl. 12⁴⁰. Ingen Fugl i Redehullet.

- 12⁵⁰. ♂ kommer tavs til Redetræets Krone. Sidder lidt og spejder og flyver derpaa til Stammen under Indgangshullet, hvor han sidder og spejder en kort Tid, inden han forsvinder ind i Reden. Saa snart dette er sket, begynder han at kaste Huggespaaner ud.
- 12⁵⁵. ♂ kommer ud; men efter et Øjeblik Forløb forsvinder han atter ind i Reden.
- 12⁵⁹. Han kaster Huggespaaner ud.
- 13⁰⁸. ♂ kommer ud et Øjeblik, men fortsætter saa med Udkastning af Huggespaaner. Derefter hamrer han inde i Redehullet.
- 13¹⁶. Kommer atter ud, men forsvinder straks ind igen. Kaster Huggespaaner ud.
- 13¹⁹. Det samme gentager sig.
- 13²⁰. Kommer ud ca. 1 Minut og gaar derpaa ind igen.
- 13²³. ♀ sidder i Æbletræet, hvor det første Redeanlæg blev gjort. Skriger jif, jif, hvilket faar ♂ til at forlade Reden. Han flyver hen til ♀, og der foregaar en Parring, hvorefter ♀ flyver til en Lind nær Redetræet, medens ♂ flyver ind i Slotshegnet.
- 13³⁰. ♀ slaar til paa Redetræet. Hopper op ad Stammen og forsvinder ind i Redehullet. Hamren høres.

- Kl. 1343. Nu kaster ♀ Huggespaaner ud et Par Gange; ellers hamrer hun mest.
- 1351. ♂ kommer tavs til Redetræets Stamme. ♀ forlader Reden og slaar til i en Eg noget borte; men efter et Par Minutters Forløb flyver hun mod S.V. ind i Slotshegnet. ♂ forsvinder ind i Redehullet, men kommer snart ud igen et Øjeblik. Gaar saa atter ind, og 68 Gange i Træk kaster han nu de Huggespaaner ud, som ♀ har hugget løs. Derefter giver han sig til afvekslende at hamre og kaste Huggespaaner ud. Det sidste sker 21, 27, 34, 30 og 29 Gange.
  - 1423. ♂ kommer ud af Redehullet og klatrer op ad Redetræets Stamme.
  - 1424. Han vender tilbage til Reden. Hamrer.
  - 1429. Kaster Huggespaaner ud 19, 14 og 23 Gange.
  - 1435. Kommer ud af Redehullet.
  - 1436. Ind igen. Hamrer og kaster Huggespaaner ud 40 Gange.
  - 1442. ♂ kommer ud af Redehullet, klatrer op til Træets Top og flyver derfra tavs mod S. ad Slotshegnet til.
  - 1450. Jeg afbryder min Vagt, som genoptages Kl. 1553.
  - 1553. ♂ arbejder inde i Reden. Kaster derpaa Spaaner ud 29 Gange. Hamrer atter og kaster saa Spaaner ud 20 Gange.
  - 1603. ♂ kommer ud af Reden, men forsvinder snart ind igen.
  - 1605. ♂ sidder og spejder ud af Indgangshullet. ♀ kommer til Redetræet. ♂ flyver tavs bort mod V., og ♀ kravler ind i Reden. I ca. 2 Minutter bliver hun siddende med Hovedet ud af Indgangshullet. Derefter forsvinder hun ind i Reden, men kommer snart ud igen.
  - 1610. ♀ gaar atter ind i Reden og giver sig til at hamre.
  - 1625. ♀ kommer ud, men gaar straks ind igen. Sidder lidt og spejder i Indgangshullet, hvorefter hun kaster Huggespaaner ud 9 Gange.
  - 1627. ♀ kommer ud og klatrer op ad Stammen. Hamrer flere Gange paa Stammen, som om hun søger Føde.
  - 1631. ♀ flyver mod V. ad Skoven til, og medens hun flyver, skriger hun: kri-ri-ri-ræ flere Gange.
  - 1633. ♂ kommer til Redetræets Stamme. Kravler op til Indgangshullet og bliver i flere Minutter siddende under dette med Hovedet trukket helt ned mellem Skuldrene. Det ser ud, som om han sidder og sover.
  - 1637. ♂ forsvinder ind i Reden og giver sig til at kaste de af ♀ løshuggede Spaaner ud. Dette sker 85 Gange i Træk og vedvarer til Kl. 1643. Derefter hamrer han og kaster atter Spaaner ud 29 og 25 Gange.
  - 1653. ♂ kommer ud af Reden og flyver til en Vildrose, som vokser op ad Redetræet, men efter et Øjebliks Forløb forsvinder han atter ind i Reden og giver sig til at kaste Spaaner ud 3, 9 og 27 Gange.
  - 1659. Kommer ud, men gaar straks ind igen og kaster Spaaner ud 22 og 16 Gange.
  - 1710. Kommer atter ud af Reden. Sidder kort Tid paa Stammen under Indgangshullet. „Jiffer“ lidt og flyver derpaa mod S.Ø. ad Slotshegnet til.

- Kl. 17¹³. ♀ kommer tavs til Redetræet. Sidder under Indgangshullet og spejder og piller sig.
- 17¹⁸. Kravler ind i Reden og begynder at hamre.
  - 17²⁹. Kommer ud og kravler op ad Redetræets Stamme.
  - 17³¹. ♀ flyver mod V. og skriger kri-ræ-ræ-ræ under Flugten.
  - 17⁴⁸. Jeg afbryder min Vagt, som genoptages Kl. 18³⁰.
  - 18³⁰. Ingen Fugl paa Reden.
  - 19⁰³. Først nu kommer ♂ til Redetræets Krone, hvor han sidder og spejder meget intenst.
  - 19⁰⁵. Gaar ind i Reden og kaster Spaaner ud 35 og 14 Gange.
  - 19¹⁵. Kaster Spaaner ud 22 Gange og hamrer derpaa.
  - 19²⁰. - - - 14 - - - -
  - 19²⁸. - - - 41 - - - -
  - 19³³. - - - 11 - - - - Er et Smut ude,
men gaar straks ind igen.
  - 19³³. Sidder og kikker ud af Indgangshullet. Kaster derpaa Spaaner ud 5 Gange.
  - 19⁴⁷. Kommer ud. Sidder paa Stammen under Indgangshullet.
  - 19⁵⁰. Atter ind i Reden. Sidder og kikker ud.
  - 19⁵². Kaster Huggespaaner ud 7, 8 og 18 Gange.
  - 19⁵⁶. Sidder og kikker ud.
  - 20⁰⁰. Kaster Spaaner ud 7 Gange. Kommer saa ud og klatrer op ad Redetræets Stamme.
  - 20⁰³. ♂ flyver bort mod N. over Stuehuset.
  - 20⁰⁵. Vagten afbrydes; men da jeg Kl. 21⁴⁵ banker paa Redetræets Stamme, kommer ♂ ud af Redehullet og klatrer op ad Stammen, hvor han sidder afventende, til jeg har fjernet mig et kort Stykke, hvorefter han atter forsvinder ind i Reden, hvor han forbliver Natten over.

Hannen overnattede altsaa i Redehullet, saa snart det var blevet saa dybt, at det kunde rumme ham.

Af ovenstaaende Dagbogsoptegnelser fremgaar det, at Hannen af de 335 Observationsminutter arbejdede paa Redehullets Tildannelse i 185 og Hunnen kun i 52 Minutter, medens der i 98 Minutter ikke var nogen Fugl paa Reden.

Desværre begyndte jeg først Kl. 13⁵¹ at tælle det Antal Gange, som de to Mager kastede Huggespaaner ud. Denne Optælling viser, at Hannen i Løbet af de 152 Minutter, som han tilbragte paa Reden, kastede Huggespaaner ud ikke mindre end 800 Gange, medens Hunnen i sine 31 Arbejdsminutter kun gjorde det 9 Gange; men dog giver disse Tal ikke noget helt korrekt Billede af de to Magers Arbejdspræstation, idet det er aabenbart, at Hunnen, naar hun opholder sig i Rede-

hullet, fortrinsvis helliger sig Udmejslingen af dette, medens hun overlader til Hannen at fjerne de Spaaner, som hun har hugget løs.

Huggespaanerne laa i et tæt Lag ved Foden af Redetræet; og paa Laaget af en Mejssekasse, som var anbragt paa Stammen under Redehullet, kunde jeg samle hele Haandfulde. Da Veddet, hvori Redehullet blev tildannet, var rødmuldet, bevirkede dette, at Huggespaanerne i de fleste Tilfælde var meget smaa — 1 à 2 mm lange og 1 mm tykke —, ja, en betydelig Del var nærmest kun Snus. De største Huggespaaner, jeg fandt, var 1 à 2 cm lange og 0,5 à 1 cm tykke.

Selv om jeg ikke havde Spætteparret under regelmæssig Observation den 22., saa passerede jeg dog Redestedet adskillige Gange i Dagens Løb, og ved disse Lejligheder saa jeg ikke en eneste Gang, at der blev arbejdet paa Reden. Af og til opholdt en af Fuglene sig uvirksom i Reden; men den meste Tid stod den tom. Ved 19-Tiden undersøgte jeg ved Hjælp af Spejl og Lommelygte det indre af Redehullet, som nu gjorde Indtryk af at være fuldt færdigt. Det havde saaledes kun taget Parret 4 Dage at tilendebringe Redebygningen, idet den første Begyndelse blev gjort den 18., og i Virkeligheden var det kun i de to sidste Dage — den 20. og den 21. —, der var blevet arbejdet med fuld Kraft.

Fra Kl. 20¹⁵ til Kl. 21⁰⁰ havde jeg Reden under Observation, og i den Tid opholdt de to Mager sig afvekslende i Reden, hvor de sad og kikkede ud af Indgangshullet. Kl. 20⁴⁹ forlod Hunnen for sidste Gang Reden og forsvandt i N.Ø. ad Kohaven til, medens Hannen indfandt sig Kl. 20⁵⁰ for at overnatte i Redehullet.

Den 23. observerede jeg fra Kl. 11⁰⁰ til Kl. 11³⁰, fra Kl. 16⁴⁵ til Kl. 17⁰⁵ og fra Kl. 20⁰⁰ til Kl. 20³⁰. I største Delen af disse Perioder opholdt enten Hannen eller Hunnen sig i Reden, og ogsaa nu tilbragte de den meste Tid med at sidde og kikke ud af Indgangshullet. Nogen Redebygningsaktivitet blev overhovedet ikke bemærket. Kl. 20¹⁰ forlod Hunnen Redetræet og fløj ind i Skoven mod V., og Kl. 20¹⁶ forsvandt Hannen ind i Redehullet for Overnatning. Reden blev undersøgt Kl. 10, og da fandtes endnu ingen Æg.

Den 24. saa jeg ved korte Visitter i Haven saa godt som

intet til Spætterne. Dog iagttog jeg Kl. 20²⁰, at Hunnen forsvandt ind i Reden, men da jeg ikke fortsatte Observationen, ved jeg ikke, hvornaar hun atter forlod denne, eller hvornaar Hannen indfandt sig for Overnatning.

Den 25. blev Reden undersøgt Kl. 16⁴⁵. Hannen forlod Reden, da Undersøgelsen blev paabegyndt; men han var ikke mere forskrækket, end at han forblev i Redetræet, saa længe Undersøgelsen varede, og saa snart den var overstaaet, og jeg havde fjernet mig et kort Stykke, forsvandt han atter ind i Reden. Denne viste sig nu at indeholde 2 Æg, hvoraf det første maa være lagt den 24., og Reden havde saaledes staaet færdig i 2 Dage — den 22. og den 23. —, inden det første Æg blev lagt.

Fra Kl. 17 til Kl. 18 havde jeg Reden under Observation. Kl. 17²⁵ kom Hunnen til Redetræet og slog til under Indgangshullet, hvorefter Hannen forlod Reden og fløj bort mod Vest efter først at have hilst Hunnen med nogle ret lavmælede kvæt-kvæt-Skrig. Hunnen sad en kort Tid og kikkede ind gennem Indgangshullet, førend hun gik ind, og da dette var sket, sad hun en betydelig Del af den følgende Tid og kikkede ud. Da jeg opgav Vagten Kl. 18, opholdt hun sig stadig i Reden.

Den 26. var jeg ikke i Haven; men den 27. Kl. 11 blev Reden atter undersøgt, og den indeholdt nu 3 Æg. Hunnen forlod Reden ved Undersøgelsens Begyndelse, og ved at forblive i Redetræet opførte hun sig paa samme tillidsfulde Maade, som Hannen havde gjort den 25. Til en Begyndelse var hun tavs, men efter nogen Tids Forløb jiffede hun nogle Gange, hvilket hidlokkede Hannen, og sammen opholdt de to Mager sig i Redetræet, til Undersøgelsen var afsluttet, hvorefter Hannen gik paa Reden, saa snart jeg havde fjernet mig, medens Hunnen fløj ind i Slotshegnet.

Ved flere Undersøgelser Dagen igennem viste det sig, at der nu til Stadighed var en Fugl paa Reden, og selv om denne ofte sad og kikkede ud af Indgangshullet, var det øjensynligt, at der ogsaa blev ruget en Del af Tiden.

Denne Dag blev jeg Vidne til en Parring, som foregik paa følgende Maade: Ved 20-Tiden kom Hannen til en Eg nær Redetræet, og her sad han og hamrede, hvilket fik Hunnen til at komme ud af Reden. Hun blev siddende under Indgangs-

hullet ligesom i Venten; men da Hannen lidt efter fløj til en Poppel noget længere borte, forsvandt hun atter ind i Reden. Kl. 20³⁶ kom hun ud igen og sad i 7 Minutter under Indgangshullet, hvorefter hun Kl. 20⁴³ fløj til den Eg, hvor Hannen tidligere havde siddet og hamret, og saa snart hun var slaaet til der, indfandt Hannen sig, og en Parring fandt Sted. Efter denne blev Hannen siddende eller rettere sagt hængende ret længe paa Siden af Hunnen, som til Slut lettede med ham paa Ryggen, og sammen faldt de et godt Stykke nedad, inden de skiltes. Da dette var sket, forsvandt Hunnen mod Vest, medens Hannen fløj til Reden for at forblive der Natten over.

Den 28. saa jeg en Parring foregaa i Redetræet Kl. 9³⁵. Kl. 10 blev det konstateret, at Reden indeholdt 4 Æg; og fra Kl. 11 til Kl. 18 havde jeg Reden under stadig Kontrol, og i dette Tidsrum hændte følgende:

- Kl. 11⁰⁰. Vagten begyndes. Ingen Fugl at se i Redens Indgangshul.
- 11¹⁸. ♂ kommer til Redetræet. ♀ forlader Reden og kravler op i Træet. Der foregaaer en langvarig Parring under jæk-jæk-Skrig. Efter Parringen letter ♀ med ♂ paa Ryggen, og de falder et Stykke gennem Luften, inden de skilles, hvorefter ♂ gaar paa Reden.
  - 14¹⁰. ♀ afløser ♂.
  - 14⁴⁸. ♂ afløser ♀.
  - 16⁰⁰. ♀ afløser ♂.
  - 16⁵¹. ♂ afløser ♀.
  - 18⁰⁰. ♀ afløser ♂. Ved denne Afløsning flyver begge Fugle hen i en Lind, hvor der foregaaer en Parring. Derefter flyver ♂ til Slotshegnet, og ♀ kommer til Reden Kl. 18⁰⁸, hvorefter Vagten afbrydes.

Ovennævnte Data viser altsaa, at Hannen tilbragte 318 og Hunnen kun 102 af de 442 Observationsminutter paa Reden; og selv om jeg i den øvrige Del af Rugetiden ikke fik Lejlighed til at gøre flere langvarige Observationer, saa viste det sig dog, at det stadig var Hannen, som rugede den langt overvejende Del af Tiden, da han foruden at tilbringe Nætterne paa Reden ogsaa rugede de fleste af Dagenes Timer, idet hans Rugeperioder altid var flere Gange længere end Hunnens, et Forhold som ogsaa fremhæves af OTTO STEINFATT (Aus dem Leben des Grossbuntspechtes, Beiträge z. Fortpflanzungsbiologie d. Vögel, Jahrg. 13, 1937).

Endnu den 28. sad begge Mager en betydelig Del af den Tid, de opholdt sig paa Reden, og kikkede ud af Indgangs-

hullet, saa Rugningen var aabenbart endnu ikke begyndt for Alvor.

Den 29. konstaterede jeg Kl. ca. 10, at det 5. og, som en Kontrol foretaget den 30. godtgjorde, det sidste Æg var blevet lagt. Hunnen vilde nødig forlade Reden, da Undersøgelsen skulde foretages, hvilket viser, at den stadige Rugning nu var begyndt, hvad ogsaa kunde erkendes derved, at hverken Hannen eller Hunnen denne Dag blev set siddende og kikke ud af Indgangshullet; noget som heller ikke fandt Sted senere hen i Rugetiden.

Tidsintervallet mellem to Ægs Lægning, som iflg. NIETHAMMER (Handbuch der deutschen Vogelkunde, Bd. II, 1938) hidtil ikke har været kendt, var hos dette Par ifølge de anførte Data 1 Døgn; dog hengik sandsynligvis 2 Døgn mellem det 2. og det 3. Ægs Lægning.

At Rugningen blev paabegyndt saa snart det første Æg var lagt, nemlig den 24. Maj, er der ingen Tvivl om; men hvor intensivt, der blev ruget i Æglægningstiden, er derimod et andet Spørgsmaal. I hvert Fald er det givet, at der ikke blev ruget med fuld Kraft, før Kuldet var fuldtalligt, og naar man tager i Betragtning, at Ungerne, som det vil blive paavist, kom frem i Løbet af to paa hinanden følgende Dage eller med andre Ord inden for et Tidsrum af ca. 24 Timer, noget som ogsaa STEINFATT (l. c.) har konstateret, saa føler jeg mig overbevist om, at man, dersom der blev foretaget Maaling af Spættens Rugetemperatur (en meget tillokkende Opgave), vilde finde, at Kurven for denne Fugls Rugetemperatur i sit Forløb vil minde stærkt om Duehøgens Rugekurve, saaledes som den er vist i min Bog „Hvepsevaagen“ (1944).

Efter at Æglægningen var tilendebragt og Rugningen var begyndt for fuld Kraft, saa og hørte man ikke meget til Spætteparret. Kun naar Rugeafløsningerne fandt Sted, hørte man deres Skrig og saa den afløste Fugl forsvinde ind i Skoven, medens den anden gik paa Reden for ikke at lade sig se før næste Afløsning. Hver Aften mellem Kl. 20 og Kl. 21 kom Hannen for at afløse for sidste Gang, idet det altid var ham, som tilbragte Natten paa Reden, medens Hunnen fløj mod N.Ø. til Kohaven, hvor hun aabenbart havde sit faste Nattekvarter.

Saaledes forløb Parrets Liv indtil den 7. Juni. Uden at vide,

at der denne Dag var sket store Begivenheder i Reden, satte jeg mig Kl. 16 til at iagttage Reden for at kontrollere Rugeperiodernes Længde; men jeg fik andet at se, saaledes som det fremgaar af nedenstaaende Dagbogsoptegnelser:

Kl. 16⁰⁰. Iagttagelserne begynder. ♀ paa Reden.

- 16³⁸. ♂ kommer til Redetræet. ♀ forlader Reden, og ♂ forsvinder ind i denne.
- 16⁴⁹. ♂ flyver fra Reden til en Poppel i Nærheden. Jiffer. Flyver tilbage til Redetræet for at jage efter en Stær, hvis Rede findes nogle Meter over Spættereden. Flyver derpaa til et Lindetræ i Nærheden.
- 16⁵². ♂ kommer til Reden, men forlader den omtrent med det samme. Flyver til en nærstaaende Eg, hvor han sidder og piller sig. Flyver derfra ned paa en Havegang, hvor han hopper omkring og samler Føde. Er ogsaa et Smut inde paa Græsplænen for at fouragere.
- 16⁵⁷. ♂ flyver op i Redetræet, og det ser ud, som om han vil gaa ind i Reden; men netop da kommer ♀ og forsvinder ind gennem Indgangshullet, hvorefter ♂ flyver ad Slotshegnet til.
- 17¹⁰. ♂ kommer til Redetræet. ♀ forlader Reden, og ♂ gaar ind.
- 17³⁸. ♀ kommer til Redetræet. ♂ forlader Reden, idet han skrigger jæck, jæck, og ♀ gaar ind.
- 17⁴⁶. ♂ kommer tavs fra V. Slaar til nær Indgangshullet og skrigger lavmælet: jæck, jæck; ♀ kommer ud og flyver bort mod S., medens ♂ gaar paa Reden.
- 17⁶⁰. ♂ kommer atter ud. Flyver med jif-jif-Skrig til en Pyramidepoppel ca. 25 m borte, hvor han søger Føde.
- 17⁵⁸. ♂ vender tilbage og smutter ind i Reden.
- 18⁰⁰. ♀ kommer tavs fra N. Slaar til paa Stammen under Indgangshullet. ♂ kommer ud og flyver bort mod N., hvorpaa ♀ gaar ind i Reden. Jeg afbryder min Vagt.

Selv om jeg ikke en eneste Gang kunde se, at de gamle kom med Føde i Næbbet, saa blev jeg af deres Opførsel dog snart klar over, at der maatte være Unger i Reden, og for at faa dette konstateret med Sikkerhed undersøgte jeg Kl. 19 Redens Indre ved Hjælp af Spejl og Lommelygte. Ved denne Undersøgelse viste det sig, at 2 Unger var blevet klækket. De var fuldstændig nøgne, men tørre, og saa meget ubehjælpssomme ud, selv om de kunde kravle lidt omkring. Hunnen, som opholdt sig i Reden, da Undersøgelsen blev iværksat, opførte sig meget ængsteligt, idet hun blev ved at klatre rundt i min umiddelbare Nærhed, medens hun stadig skreg: jif, jif.

Det kan ikke skjules, at det, at der nu fandtes 2 Unger

i Reden, forbløffede mig i nogen Grad. Naar man erindrer, at det sidste Æg var blevet lagt den 29. Maj (antagelig om Morgen), var det unægtelig overraskende, at de to første Unger havde set Dagens Lys allerede ca. 9 Døgn efter dette Tidspunkt.

Hvad de gamles Adfærd i de 2 Iagttagelsestimer — fra Kl. 16 til Kl. 18 — angaar, da viser ovenstaaende Dagbogscitat, at Hunnen opholdt sig paa Reden i 64 og Hannen i 40 Minutter, saaledes at Ungerne laa udækkede i 16 Minutter eller i 16 pCt. af Observationstiden. Fodring fandt Sted 8 Gange, idet Hannen bragte Føde 5 og Hunnen 3 Gange. — Kl. 20⁵⁰ forsvandt Hannen ind i Reden for Overnatning.

Den 8. undersøgte jeg Redens Indhold ved 18-Tiden. Der var da født endnu een Unge, medens de to resterende Æg var forsvundet. Hvorledes dette skal forklares, er ikke godt at vide; men det kan jo tænkes, at Ungerne fra disse to Æg er døde umiddelbart efter Fødselen og derfor er blevet fjernet af de gamle. En Del Æggeskaller laa stadig tilbage i Reden. Ungerne laa samlede i en Klump, i hvilken det var vanskeligt at afgøre, hvilket Hoved og hvilke Vinger og Ben der hørte til den enkelte. Deres Øjne var fuldstændig tillukkede, og de forholdt sig ganske tavse.

De 3 og sandsynligvis alle 5 Æg blev saaledes klækket i Løbet af ca. 1 Døgn, hvilket som allerede nævnt viser, at der maa være en betydelig Lighed mellem Forløbet af Kurven for Spættens og Duehøgens Rugetemperatur.

For Flagspættens kan man lige saa lidt som for Duehøgen (V. HOLSTEIN, „Duehøgen“, 1942) give noget eksakt Tal for Længden af det enkelte Ægs Incubationstid, fordi disse to Fuglearter (og sikkert adskillige andre, som f. Eks. Spurvehøgen) faar Ungerne klækket inden for et Tidsrum, som er meget kortere end den Tid, der hengaar mellem det første og det sidste Ægs Lægning, skønt Rugningen paabegyndes, saa snart det første Æg er lagt. Naar man for disse to Arter (og for andre, der har det paa samme Maade) vil angive Ruge-tidens Længde, maa man derfor nøjes med at angive Tiden mellem første Ægs Lægning og sidste Unge's Fødsel, altsaa den samlede Rugetid.

I det af mig iagttagne Tilfælde beløb Flagspættens samlede

Rugetid sig til 15 Døgn (fra den 24. Maj til den 8. Juni); og sammenligner man de af mig indsamlede Data med de af STEINFATT (l. c.) anførte, ses det, at Overensstemmelsen er iøjnefaldende, idet STEINFATT's Par sandsynligvis ogsaa lagde deres 1. Æg den 24. Maj og det sidste — det 6. — med Sikkerhed den 29. Maj, medens Ungerne blev klækket i Løbet af den 8. og den 9. Juni. Den samlede Rugetid for dette Par beløb sig saaledes til 16 Døgn.

At Flagspættens samlede Rugetid kun er 15 à 16 Døgn er overraskende; men at udtale sig med Sikkerhed om Grunden til dette Forhold lader sig ikke gøre, før der foreligger Maalinger af denne Fugls Rugetemperatur; man kan dog paa Forhaand fastslaa, at hulebyggende Fugles Reder maa holde langt bedre paa Rugevarmen, end fritbyggede Reder formaar.

Den 9. undersøgte jeg ved 15-Tiden Reden, paa hvilken Hunnen holdt fast. Naar jeg lyste ned i Reden, strakte Ungerne Hals og udstødte med en forbavsende Kraft den kvidrende Lyd, som er saa karakteristisk for Spætteunger i Redetiden. Det var forbløffende at høre saa spæde Væsener udstøde en saa kraftig Lyd. Ungerne var stadig fuldkommen nøgne og havde lukkede Øjne. Endnu laa enkelte Æggeskaller i Reden.

I Tiden fra Kl. 16²⁵ til Kl. 17³⁰ iagttog jeg de gamle Fugles Adfærd. Af de 65 Observationsminutter tilbragte Hannen de 35 og Hunnen de 23 hos Ungerne, som saaledes kun var udækkede i 7 Minutter, svarende til 20 pCt. af Observationstiden. Føde blev bragt 2 Gange af Hannen og 3 Gange af Hunnen. Heller ikke denne Dag kunde jeg se de bragte Fødeemner i de gamle Fugles Næb, hvilket maa betyde, at de spæde Unger mades med meget smaa Fødeemner, som kan skjules helt i den fødebringende Fugls lukkede Næb. Hverken denne eller de to foregaaende Dage bemærkede jeg, at de gamle fjernede Skarn fra Reden.

Den 11. iagttog jeg Reden fra Kl. 14¹⁵ til Kl. 15²⁰ og fra Kl. 15³⁴ til Kl. 18⁰⁰, altsaa i 211 Minutter. Observationen gav følgende Resultat:

Kl. 14¹⁵. Ingen Fugl paa Reden.

- 14¹⁶. ♂ kommer og forsvinder ind i Reden.

- 14²⁰. ♀ kommer med Næbbet fuldt af Føde. ♂ forlader Reden, og ♀ gaar ind. I de følgende Minutter kommer hun 5 Gange ud af Reden, men smutter straks ind igen.

- Kl. 1426. ♀ flyver fra Reden, idet hun skriger: kri-ri-ri-ræ.
 - 1431. ♂ kommer og gaar ind i Reden.
 - 1432. ♀ kommer. ♂ flyver fra Reden, og ♀ gaar ind.
 - 1445. ♀ flyver fra Reden med Skarn i Næbbet. Det er første Gang, jeg har set dette ske.
 - 1446. ♀ kommer atter til Reden, men uden Føde.
 - 1452. ♀ kommer ud af Reden, men forsvinder ind igen med det samme.
 - 1454. ♀ flyver bort med Skarn i Næbbet.
 - 1504. ♀ kommer med Næbbet fuldt af Føde og gaar ind i Reden.
 - 1515. ♂ kommer med Føde i Næbbet. ♀ forlader Reden og ♂ gaar ind.
 - 1520. Observationen afbrydes.
 - 1534. Observationen fortsættes. Ingen Fugl paa Reden.
 - 1537. ♂ kommer og gaar ind.
 - 1550. ♀ kommer med Næbbet fuldt. ♂ forlader Reden og flyver bort, idet han skriger: kvæt, kvæt. ♀ gaar ind.
 - 1553. ♀ flyver fra Reden med Skarn i Næbbet. Skriger: kri-ri-ri-ræ. Slaar til i en Bøg i Nærheden.
 - 1554. ♀ vender tilbage til Reden uden at medbringe Føde.
 - 1604. ♂ kommer; ♀ flyver bort, og ♂ gaar ind.
 - 1620. ♀ kommer med Næbbet fuldt. ♂ forlader Reden og skriger: kvæt-kvæt-væt-væt, medens han flyver. Jiffer, da han slaar til i et Træ noget borte. ♀ gaar ind.
 - 1628. ♀ forlader Reden og skriger: kri-ri-ri-ræ under Flugten. Hører ♂ jiffe inde i Slotshegnet.
 - 1636. ♂ kommer og gaar ind. Kan se Føden i hans Næb.
 - 1639. ♀ kommer med Næbbet fuldt. ♂ flyver bort skrigende: kvæt-kvæt. ♀ gaar ind.
 - 1651. ♀ flyver fra Reden med Skarn i Næbbet.
 - 1657. ♂ kommer med Næbbet fuldt af Føde. Naar ♂ er paa Reden, kikker han ikke ud den ene Gang efter den anden, saaledes som ♀ gør.
 - 1710. ♀ kommer med Næbbet fuldt. ♂ flyver bort skrigende: kvæt-kvæt. ♀ gaar ind.
 - 1721. ♂ kommer med Næbbet fuldt. ♀ flyver bort, og ♂ gaar ind.
 - 1722. ♂ forlader Reden. Jiffer, da han er kommet noget bort.
 - 1725. ♂ kommer tilbage med Føde. Gaar ind.
 - 1736. ♂ kommer ud af Reden, men forsvinder straks ind igen. Det er første Gang, jeg har set ham udføre denne Manøvre, som ♀ saa ofte foretager.
 - 1737. ♂ forlader Reden.
 - 1742. ♂ vender tilbage med Føde.
 - 1750. ♀ kommer; ♂ flyver bort, og ♀ gaar ind.
 - 1800. Observationen afbrydes.

Denne Dags Iagttagelser gav følgende nye Detailler i Billedet. For det første bragte begge de gamle Fugle, men dog navnlig Hunnen, nu saa store Fødeemner, at de let lod sig

erkende i den fødebringende Fugls Næb, og for det andet bemærkede jeg første Gang, at der blev fjernet Skarn fra Reden, hvilket Hunnen gjorde 4 Gange, hvorimod jeg ikke saa Hannen gøre det en eneste Gang. — Af de 211 Observationsminutter tilbragte Hannen 76 og Hunnen 92 paa Reden, medens Ungerne var overladt til sig selv i 43 Minutter svarende til 20 pCt. af Observationstiden. Saavel Han som Hun bragte Føde 10 Gange.

Ved 20-Tiden undersøgte jeg Redens Indre. Ungerne var vokset stærkt, men endnu var de fuldkommen nøgne, og deres Øjne var stadig tillukkede. Æggeskaller fandtes ikke mere i Reden.

Den 13. undersøgte jeg atter Reden ved 20-Tiden. Ungerne Vækst var meget kraftig. De strakte nu Hals med vidd opspærret Gab, naar jeg lyste ned i Reden, og deres Fjerbede kunde erkendes, idet de var tæt besat med blaasorte Prikker. Deres Øjne var derimod stadig tillukkede.

Den 14. havde jeg Reden under Observation fra Kl. 16⁰⁵ til Kl. 18⁰⁵. Begge de gamle, men navnlig Hunnen, forlod nu ofte Reden umiddelbart efter, at de var kommet med Føde, hvilket havde til Følge, at Ungerne blev overladt til sig selv i en betydelig Del af Tiden.

Iøvrigt gav Observationen det Resultat, at Hannen af de 120 Observationsminutter tilbragte 55 paa Reden, men Hunnen kun 12, saaledes at Ungerne var overladt til deres egne Betragtninger i 55 Minutter, svarende til 44 pCt. af Observations-tiden. Saavel Han som Hun bragte Føde 6 Gange hver.

Reden blev undersøgt Kl. 21³⁰, hvorved det blev konstateret, at Ungernes Blodpinde endnu ikke var brudt frem, og at de stadig havde lukkede Øjne. Deres Skræppen, som nu lød hele Dagen, var blevet saa kraftig, at jeg tydelig kunde høre den, naar jeg sad ca. 25 m fra Redetræet.

Den 17. havde jeg Reden under Kontrol fra Kl. 13⁴⁵ til Kl. 15⁴⁵, og i denne Tid lod Hannen sig overhovedet ikke se. Kun Hunnen fodrede, og saa snart det var sket, forlod hun omgaaende Reden, hvilket vil sige, at Ungerne ikke mere blev ruget om Dagen. Efter tilendebragt Fodring havde hun ofte en Ekskrementklump i Næbbet, naar hun forlod Reden. Disse Klumper var rødbrune at se til, hvilket skyldes, at Ungernes

Skarn blev blandet sammen med det rødmuldede, smuldrede Ved, som fandtes paa Bunden af Reden. Ofte lod Hunnen disse Ekskrementklumper falde, medens hun fløj; andre Gange slog hun til i et Træ, hvor hun siddende paa en Gren skaffede sig af med sin Byrde, hvorefter hun atter fløj ud paa Jagt. Hvad de bragte Bytteemner bestod af, kunde jeg ikke blive klar over. Jeg havde nærmest Indtryk af, at det enten var Biller eller Tæger af en brunlig eller graalig Tone, som hun efterstræbte. I de 120 Observationsminutter bragte Hunnen Føde 11 Gange.

Ved 16-Tiden undersøgte jeg Reden. Den største Unge havde nu faaet Blodpinde af forskellig Længde paa Vingemande, paa Vingernes Overside, paa Ryggen i et V-formet Mønster, paa Hovedets Overside og paa Halen. Den gjorde kort sagt et fuldkommen pindsvineagtigt Indtryk. Dens Øjne var aabne. Den mellemste Unge havde ogsaa Blodpinde paa Vingemandene og paa Halen, medens Kroppens Fjerbede tegnede sig som blaasorte Skygger, oversaaet, som de var, med smaa Forhøjninger, som viste, hvor Blodpindene skulde bryde igennem. Den mindste Unge var nøgen endnu, men Fjerbedene kunde skimtes som mørke Skygger. Fjerfrembruddet var saaledes begyndt ca. 10 Dage efter Ungernes Fødsel. Deres Stemme var blevet grovere fra Dag til Dag, og deres evindelige Skræppen, som steg til Fortissimo, naar en af de gamle kom med Føde, lød nu uafbrudt fra Morgen til Aften. — Kl. 21²⁰ forsvandt Hannen ind i Reden for Overnatning; men først Kl. 21³⁵ blev Ungerne tavse.

Den 18. iagttog jeg Reden fra Kl. 10²⁵ til Kl. 11⁴⁵ og fra Kl. 14³⁵ til Kl. 15²⁵, altsaa i 130 Minutter. I disse to Perioder kom Han og Hun hver 11 Gange med Føde, og saa snart en Fodring var overstaaet, blev Reden straks forladt. Baade Hannen og Hunnen fjernede flere Gange Skarn fra Reden.

Ved en Undersøgelse foretaget ved 20-Tiden, viste det sig, at alle Ungerne nu havde Blodpinde paa alle Fjerbede; men endnu var ingen Fjerfaner brudt igennem.

Den 20. blev Reden iagttaget fra Kl. 16⁰⁵ til Kl. 18⁰⁵ og fra Kl. 20¹⁵ til Kl. 21³⁵, altsaa i 140 Minutter. Af Nyt var at bemærke, at de gamle nu flere Gange sad uden for Redehullet og madede ind gennem dette. Ungerne var altsaa nu blevet

saa store, at de kunde klatre op ad Redens Indervæg til Indgangshullet, naar de skulde have Føde. Hannen madede 12 og Hunnen 6 Gange i Observationstiden.

Ved en Undersøgelse af Reden foretaget ved 19-Tiden viste det sig, at de to ældste Unger nu gjorde et helt fjerklædt Indtryk med hvide Striber paa Ryggen. Den mindste Unge var endnu „pigget“ at se til.

Kl. 20⁴⁵ kom Hannen for sidste Gang med Føde, men forlod straks Reden. Kl. 22 skræppede Ungerne stadig op, og Hannen var ikke paa Reden. Kl. 23 var Ungerne blevet tavse, men der var stadig ingen Han paa Reden, hvilket med andre Ord vil sige, at han var holdt op med at overnatte hos Ungerne, nu da de ældste — 13 Døgn gamle — var blevet fjerklædte.

Den 23. blev Reden holdt under Kontrol i 150 Minutter fra Kl. 13⁵⁰ til Kl. 15²⁰ og fra Kl. 15⁵⁰ til Kl. 16⁵⁰. I disse to Perioder blev der fodret i alt 30 Gange, nemlig 23 Gange af Hannen og 7 Gange af Hunnen. I alle Tilfælde sad den fødebringende Fugl uden for Redehullet og fodrede ind gennem dette. I Regelen kunde jeg se Ungernes Hoved under denne Proces, og derved lod det sig konstatere, at de nu havde faaet røde Fjer paa Issen. De Fjer paa Hovedet, som senere vilde blive sorte, gjorde endnu et graat Indtryk. I Observationstiden blev der ikke fjernet Ekskrementer fra Reden en eneste Gang, men om Formiddagen havde jeg set Hannen gøre det to Gange, hvilket var sidste Gang i Ungernes Redetid, at noget saadant blev iagttaget.

Naar en af de gamle kom med Næbbet helt fuldt af Føde, fik den Unge, som blev madet, denne Føde tildelt i to, tre eller fire Portioner; havde den gamle derimod kun lidt med hjem, fik Ungen det hele paa een Gang. Ungerne var endnu ikke begyndt at sidde og kikke ud af Redehullet i de Perioder, hvor der ingen gammel Fugl var ved Reden.

Den 26. var Reden under Kontrol i 193 Minutter, nemlig fra Kl. 16²⁰ til Kl. 18²⁰, fra Kl. 18³⁰ til Kl. 19⁰³ og fra Kl. 19¹⁶ til Kl. 19⁵⁶, og i disse Perioder blev der fodret i alt 37 Gange, nemlig 26 Gange af Hannen og 11 Gange af Hunnen.

Ungerne var nu begyndt at sidde og kikke ud af Indgangshullet i de Perioder, hvor ingen af de gamle Fugle var i Nærheden. De gjorde det dog ikke hele Tiden, men ret ofte.

Paa nært Hold iagttog jeg flere Gange, at navnlig Hannen, men undertiden ogsaa Hunnen, medførte mere Føde, end man umiddelbart kunde se i deres Næb. Deres Gab var i disse Tilfælde aabenbart fuldt proppet med Føde, som under Fodringen blev udstykket i tre, fire eller fem Portioner, som enten blev tildelt samme Unge eller flere efter hinanden. Efter at hver Portion var afgivet, kunde jeg se, hvorledes den gamle Fugl arbejdede paa at faa den næste Portion bragt frem i Næbbet.

Den 29. udstrakte Redekontrollen sig til 85 Minutter, nemlig fra Kl. 15²⁵ til Kl. 16⁵⁰, og i denne Tid blev der fodret 6 Gange af Hannen og 8 Gange af Hunnen. — Naar Ungerne sad og kikkede ud af Indgangshullet, skreg de nu jif, jif akkurat som de gamle. Undertiden strakte en af Ungerne den halve Forkrop ud af Redehullet.

Den 30. blev der fra Kl. 15¹⁵ til Kl. 17¹⁵ foretaget Observationer i 120 Minutter, og i dette Tidsrum blev der fodret 7 Gange af Hannen og 6 Gange af Hunnen. Ungerne var nu blevet mere tavse. Saa vidt jeg kunde høre, var det kun den, der sad i Redehullet, som skræppede op, og selv den var af og til tavs i længere Tid.

Hannen tilbragte denne Dag megen Tid paa Redetræets Stamme nær Redehullet, hvor han sad og hamrede Skorpebarken løs. Ogsaa de foregaaende Dage havde jeg set ham — men derimod aldrig Hunnen — foretage denne Manøvre i korte Perioder, og Resultatet blev efterhaanden, at betydelige Partier i Redehullets Nærhed blev blottet for den skorpede Bark. Tilsyneladende var det ikke for at søge Føde, at Hannen foretog dette Tømrerarbejde, da det kun rent undtagelsesvis skete, at han fik fat paa et Bytteemne, som han saa straks bragte til den Unge, som sad i Redehullet og fulgte hans Adfærd med synlig Interesse. — Kan det tænkes, at han paa denne Maade gav Ungerne Anskuelsesundervisning?

Ved 22-Tiden undersøgte jeg Redens Indhold. Kun den mindste Unge laa paa Redens Bund, medens de to andre sad og klamrede sig fast paa Redehullets Indervæg. Alle tre Unger skræppede op, medens Undersøgelsen stod paa, og pludselig fløj den ældste ud af Reden og satte sig i en Vildrose, som slynger sig op ad Redetræet, men herfra lettede den snart og

fløj let og elegant hen til en gammel Bøg ca. 30 m borte, hvor det var mig umuligt at faa Øje paa den.

Ogsaa den næststørste Unge forlod Reden og satte sig i Rosen, men da den lettede herfra, faldt den flagrende til Jorden, hvorefter jeg fangede den og satte den tilbage i Reden, i hvis Indgangshul jeg anbragte mit Lommetørklæde, for at Ungen ikke skulde gentage sin Udflugt. Efter ca. 1 Times Forløb fjernede jeg atter Lommetørklædet, da Ungerne nu var faldet til Ro.

Der er ikke Tvivl om, at det var mit Indgreb, som fik de to Unger til at forlade Reden; paa den anden Side var det ogsaa klart, at den ældste Unge nu var fuldt flyvedygtig, saa det er sandsynligt, at den af sig selv vilde have forladt Reden den følgende Dag, altsaa den 1. Juli, hvilket vil sige, at dens Redetilværelse vilde have strakt sig over 24 Døgn.

Det var med Spænding, jeg optog min Vagt den 1. Juli, da jeg meget gerne vilde se, hvorledes den næste Unge vilde forlade Reden, naar det var overladt til den selv at bestemme Tid og Maade. Jeg havde Reden under Kontrol i Perioden fra Kl. 10²⁵ til Kl. 12²⁵ og fra Kl. 13⁴⁵ til Kl. 15³⁰, altsaa i 225 Minutter. Da jeg begyndte min Vagt, opholdt de to tilbageværende Unger sig stadig i Reden; men Kl. 11³³ fløj den største uden ydre Foranledning direkte fra Redehullet til en Trægruppe et godt Stykke borte, og her forsvandt den for mit Blik. Der var ingen af de gamle Fugle i Nærheden, da Afrejsen foregik, saa det var altsaa en indre Impuls, som fik den til at forlade Reden.

Den sidste Unge i Reden var ret tavs Resten af Dagen. Vel kunde den skræppe op i lang Tid, men paa den anden Side var den ogsaa tavs i lange Perioder. Om Formiddagen saa man ikke meget til den i Indgangshullet, men om Eftermiddagen sad den den meste Tid og kikkede ud.

I Løbet af de 225 Observationsminutter blev der fodret 5 Gange af Hannen og 6 Gange af Hunnen.

Ved 20-Tiden saa jeg de to udflyjende Unger i nogle Rødege ca. 100 m fra Redetræet; og en af de gamle Fugle opholdt sig i Nærheden.

Den 2. Juli blev min sidste Iagttagelsesdag. Mine Observa-

tioner blev foretaget fra Kl. 10⁰⁰ til Kl. 12¹⁵, fra Kl. 12⁵⁵ til Kl. 13³⁵ og fra Kl. 13⁵⁵ til Kl. 15⁰⁰, altsaa i 240 Minutter.

Ungen sad næsten hele Tiden i Indgangshullet, medens den saa godt som uden Ophør skreg jif, jif med en kort Pause mellem hvert jif, en Lyd, som det efterhaanden blev meget enerverende at høre paa.

Fodringsintervallerne var meget lange denne Dag, idet der i Løbet af de 240 Observationsminutter kun blev bragt Føde 5 Gange, nemlig paa følgende Tidspunkter: Kl. 10³⁴ af ♀ og Kl. 11²⁴, 11³⁶, 12¹⁵ og 12⁵⁸ af ♂.

Først Kl. 18⁵³ forlod Ungen Reden. Den fløj da til en stor Ædelgran, som vokser et kort Stykke fra Redetræet; derfra lettede den snart og fløj ned paa Jorden et Stykke borte, og her sad den og skreg med Mellemlum. Da jeg nærmede mig Stedet, lettede den atter og fløj ind i Slotshegnet umiddelbart uden for Haven. Her varede det nogen Tid, inden jeg fik Øje paa den, men til Slut opdagede jeg, at den sad i en Tvege i en Bøg omtrent nede ved Jorden. Den forsøgte at klatre op ad den glatte Bøgestamme, men det evnede den ikke rigtig. Da den var naaet et kort Stykke op ad Stammen, faldt den til Jorden, og da jeg gik nærmere, fløj den længere ind i Skoven og slog til paa Stammen af en ung, glat Bøg, ad hvilken den klatrede op, idet den ved hvert Sæt slog med Vingerne. Paa denne Maade naaede den et Stykke op, men saa faldt den atter til Jorden, hvorfra den lettede og fløj et betydeligt Stykke, inden den slog til paa en gammel Ask med ujævn Bark, og op ad dette Træ gik det fint for den at klatre, uden at den behøvede at tage Vingerne til Hjælp. Da den var naaet til Træets Krone, blev den borte for mig, og senere saa jeg ikke mere, hverken til den eller til dens Søkende.

Naar Ungen skreg inde i Skoven, svarede de gamle paa dens Skrig, saa de har aabenbart været klare over Situationen, hvilket ogsaa fremgaar af, at ingen af dem indfandt sig ved Reden, efter at den sidste Unge var fløjet ud, skønt de ikke havde overværet dens Afrejse.

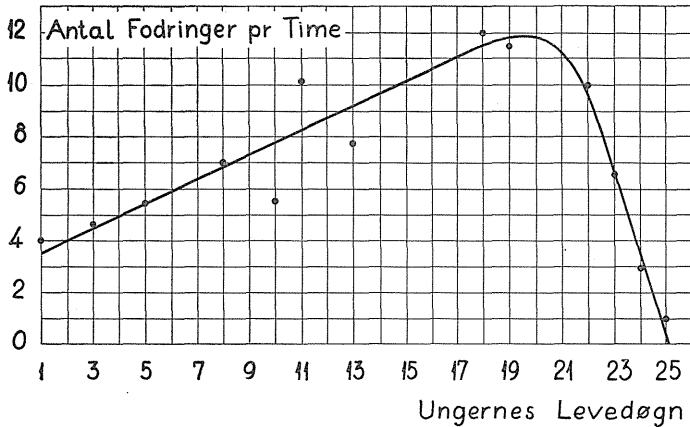
Saavel Unge Nr. 2 som Unge Nr. 3 tilbragte altsaa 24 Dage i Reden, hvilket er noget længere end STEINFATT angiver (l. c.), idet de af ham iagttagne Unger forlod Reden i en Alder af 21 og 23 Dage.

Selv om det maa erkendes — hvad jeg allerede tidligere har paapeget — at det foreliggende Materiale er alt for spinkelt til at udlede almenlydige Slutninger af, saa mener jeg dog, at det kan have en vis Interesse at undersøge, med hvilken Intensitet Ungernes Fodring foregik i den Tid, de opholdt sig paa Reden, hvorfor jeg nedenstaaende har samlet de enkelte Dages Iagttagelsesmateriale i tabellarisk Form. Materialet er derefter anvendt til Konstruktion af hosstaaende Fodringskurve (Side 86), som viser, at Fodringsintensiteten steg jævnt indtil Ungernes 18.—20. Dag, paa hvilket Tidspunkt deres Fjerudvikling var tilendebragt, hvorefter den atter faldt brat indtil den Dag, de forlod Reden.

Den fundne Kurve udtrykker saaledes smukt den almene Kendsgerning, at Fugleungers Fødebehov er størst, saa længe Fjerudviklingen staar paa, hvorefter det aftager kraftigt, indtil Ungerne er blevet flyvefærdige. Dog maa man erindre, at Fødemængden pr. Fodring er betydelig større i den sidste Del af Ungernes Redetid end i den første.

Mærkelig nok viser STEINFATT's Undersøgelse (l. c.) ingen Forskel i Fodringsintensiteten i den Tid, Ungerne opholdt sig i Reden.

Dato	Observationstid Antal Mi- nutter	Ungernes Alder i Døgn	Antal Fodringer af			Beregnet Antal Fodringer pr. Time	Bemærkninger
			♂	♀	Ialt		
7/6	120	0—1	5	3	8	4.0	
9/6	65	2—3	2	3	5	4.6	
11/6	221	4—5	10	10	20	5.4	
14/6	120	7—8	6	6	12	6.0	
17/6	120	9—10	..	11	11	5.5	Blodpinde brudt frem.
18/6	130	10—11	11	11	22	10.1	
20/6	140	12—13	12	6	18	7.7	De to ældste Unger faaet Fjer.
25/6	150	17—18	23	7	30	12.0	Ungerne røde Fjer paa Issen.
26/6	193	18—19	26	11	37	11.5	For første Gang sidder Un- gerne og kikker ud.
29/6	85	21—22	6	8	14	10.0	
30/6	120	22—23	7	6	13	6.5	
1/7	225	23—24	5	6	11	2.9	
2/7	280	24—25	4	1	5	1.0	Kun 1 Unge i Reden.
Sum..	1969		117	89	206		

Naar de gamle Fugle søgte den Føde, som de madede Ungerne med, var det karakteristisk, at dette aldrig skete paa almindelig „Spættemanér“, men altid paa samme Maade som den, hvorpaa Sangere og nærbeslægtede Arter gaar til Værks, altsaa ved at flagre og hoppe omkring i Træernes Kroner og der fange de Insekter og andet Kryb, som lever frit paa Blade og Kviste. Det var heller ikke nogen Sjældenhed at se Hannen fouragere paa Havens Græsplæner, hvor jeg formoder, at det var Myrer, han efterstræbte, hvorimod Hunnen aldrig indlod sig paa noget saadant. I det hele taget var det øjensynligt, at de to Mager hver havde deres bestemte Jagtrevir. Hunnens fandtes saaledes i Kohaven — 100-150 m fra Redetræet —, medens Hannen sjældent fjernede sig ret langt fra Ungerne og derfor navnlig opererede i Haven eller i den tilgrænsende Del af Slotshegnet.

Til Slut gives i sammentrængt og kronologisk Form en Oversigt over de vigtigste Data vedrørende Parrets Ynglevirksomhed:

- 14/5. Redebygningsvirksomheden begynder.
- 18/5. Begyndelsen gøres til det endelige Redehul.
- 21/5. Redehullet er nu saa dybt, at ♂ kan overnatte i det.
- 22/5. Der arbejdes ikke paa Reden, som nu er færdig.
- 24/5. Det 1. Æg er lagt. Rugningen sikkert begyndt.
- 25/5. Det 2. Æg er lagt.
- 26/5. Det 3. Æg er lagt.
- 28/5. Det 4. Æg er lagt.

- ²⁹/₆. Det 5. og sidste Æg er lagt. Rugningen er begyndt for fuld Kraft.
- ⁷/₆. De 2 første Unger fødes.
- ⁸/₆. Den 3. Unge fødes. De to resterende Æg er forsvundet. Den samlede Rugetid er 15 Døgn.
- ⁹/₆. Ungerne er stadig nøgne og med tillukkede Øjne. Ingen gl. Fugl paa Reden i 20 pCt. af Observationstiden.
- ¹¹/₆. Unger — 4-5 Døgn gl. — er endnu nøgne og deres Øjne er lukkede. For første Gang bemærkes det, at de gl. fjerner Skarn fra Reden.
- ¹³/₆. Ungerne — 6-7 Døgn gl. — er stadig nøgne og har tillukkede Øjne. Deres Fjerbede er synlige; besat med mørke Prikker.
- ¹⁴/₆. Begge de gamle, men navnlig Hunnen, forlader ofte Reden, saa snart en Fodring er overstaaet. Ungerne er udækkede 44 pCt. af Observationstiden. Blodpinde er endnu ikke brudt frem hos dem.
- ¹⁷/₆. Ungerne — 10-11 Døgn gl. — ruges nu ikke mere om Dagen. Den største Unge har faaet Blodpinde over hele Kroppen. Unge Nr. 2 har Blodpinde paa Vingerande og Hale, men paa Nr. 3 kan Fjerbedene kun erkendes som mørke Skygger.
- ¹⁸/₆. Alle 3 Unger har Blodpinde paa alle Fjerbede. Ingen Fjerfane er endnu brudt igennem.
- ²⁰/₆. De gl. Fugle sidder nu flere Gange uden for Redehullet og mader ind gennem dette. De 2 ældste Unger — 14 Døgn gl. — gør et fjerklædt Indtryk med hvide Striber paa Ryggen. Den yngste Unge er endnu kun „pigget“. Hannen tilbringer ikke mere Natten i Reden.
- ²⁵/₆. I alle Tilfælde sad de gamle Fugle uden for Redehullet og madede ind gennem dette. Ungerne — 18-19 Døgn gl. — har faaet røde Fjer paa Issen. Om Formiddagen blev der for sidste Gang fjernet Ekskrementer fra Reden.
- ²⁶/₆. Ungerne begynder at sidde og kikke ud gennem Indgangshullet.
- ²⁹/₆. Ungerne — 22-23 Døgn gl. — skriger nu jif, jif som de gamle. Kl. 22 forlod den ældste Reden foranlediget ved mit Eftersyn. Uden dette var det næppe sket før næste Dag — den 30. —, hvor den vilde have været 24 Døgn gl.
- ¹/₇. Unge Nr. 2 forlader Reden ogsaa efter 24 Døgns Redetilværelse.
- ²/₇. Den 3. og sidste Unge forlader Reden 24 Døgn gl.
-